

ЖЕНСКИ ПОКРЕТ

ОРГАН АЛИАНСЕ ЖЕНСКИХ ПОКРЕТА У КРАЉЕВИНИ С. Х. С.

Број поштанског чековног рачуна: 53.191.

Администрација: Кнез Михаилова, 46/1.

Уредници:
АЛОЈЗИЈА ШТЕБИ
ДАРИНКА СТОЈАНОВИЋ

Београд, 15 децембра 1927.
БРОЈ 22 — ГОДИНА VIII.

Васкрс за А. Ж. П.
МИЛИЦА ДЕДИЈЕР

Изашио 1 и 15 у месецу. — Година претплата
48 дина. За иностранство 60. — Примерак 2 динара.

Свака свесна жена, а нарочито жена-мајка и жена-јавни радник, треба стално да прима и чита *Женски Покрет*. Она тиме врши своју дужност помажући морално и материјално социјалну борбу жена за бољи живот будућих генерација. Свака жена има пријатељица које може заинтересовати за *Женски Покрет* и тиме учинити највећу услугу општој ствари.

Молимо све претплатнике да нам пошаљу дужну претплату за прошлу 1927 годину, као и да обнове претплату од 1 јануара 1928 године. Претплата за целу годину износи само 48 динара, за пола године 24 динара. Лист ће се у будуће штампати у онолико примерака колико је претплатника; према томе треба се *пријетлашника* и јавити што пре тачне адресе нових претплатника. — Администрација Кнез Михаилова 46.

На крају године.

Завршавамо прву годину нашега листа од како је постао орган Алиансе. Кад смо 2 јануара ове године закључили, на седници управног одбора Алиансе у Загребу, да издајемо лист два пута месечно, било је у нас и песимизма и оптимизма. Песимисте су преридали да наше жене још нису толико свесне да би биле у стању издржавати лист, који се ствара без икаквог фонда, без икакве помоћи; а оптимисте су били уверени да је феминал у нас већ толико јак да можемо с мирним срцем ићи на посао. И ишли смо на посао, допринели смо према нашим снагама многе жртве и из властите снаге смо остварили наш орган. Тај фахат треба да нам је увек у мислима, јер је једини у стању да нам снага не клоње и да сада, у другој години, настојимо да лист усавршимо — другачије би биле наше жртве пријете без стварне и трајне користи.

Свесни смо да лист није задовољно сва очекивања жеље чланица „Женских Покрета“, али ни они, којима је лист поверен да га воде, нису потпуно задовољни. Зато је потребно да данас направимо мали биланс, да искрено кажемо све што препречује развитак листа и све што је у стању да га подигне како у погледу његове материјалне јачине тако и у погледу његовог задатка као вође феминистичког покрета у нашој земљи.

Годину дана довољно је да се учуве врлине и мане нашега листа. Сада, кад ступамо у другу годину, треба заједничким напором да наградимо врлине, а отклонимо мане. Ништа што долази из човјечијој руку није потпуно и никад једна особа не може савршено изводити бар релевантно добро поверенијој задатка, ако нема највјерљивије ослонац у редовима оних, који су се скупили да у заједници изводе неку идеју. *Зато је потребно да напредне све све што је најбоље у нама да заједнички изградимо што смо заједнички заочели.* Свесни морамо бити тога да бисмо многог недостатке брзо и лако отклонили, да не бисмо никад, и кад најбитније и најкрупније ствари, забрављивали да смо у за-

једници снажни, а да је појединачно немоћан. То је прва и главна знаповест, то је прво и главно начело у раду, које морамо сви да изводимо у нашим редовима.

Много што изгледа на први поглед као властита слабост, није то ако погледамо сваки напор, сваки рад у односима према средини, у којој треба да се тај рад изводи. Нико не може тврдити да је наша средина врло погодан терен за развитак једног феминистичког листа, и у опште за развитак феминистичког покрета, ако хоће да остане озбиљан и увек достојан у својим методама рада. Против себе има пре свега своју нездраву, загушљиву атмосферу нашега јавнога живота, који је још далеко од стање жене, принципелне борбе и у коме имају још увек надвладу ускурени темпески видци и хегемонистичке теже појединача.

У таквој атмосфери врло тешко продире лист, који заступа савесним противна начела, који иде за тим да једини идеје из целог света на основу једне социјалне идеје и на основу таквих политичких начела, који сматра наша средина за идолотске. Такозвано „јавно мишљење“ нам, дакле, није ни најмање наклоњено, што смо видели по томе да се није нашао у целој земљи један једини између оних творца јавнога мишљења, који би задовољно појаву нашега листа и поосветио му објективну критику. Али, то нас не сме ни чудити, јер ми смо предобро знамо да то „јавно мишљење“ са врло малим изузетцима није слободно, него зависи од различитих сила, које подржавају капиталистички поредак. Тај поредак гуши сваку појаву, која тежи ослобођењу и врло често одваја своје противничтво у такву форму да лако увери масу о чистоти и искренности својих лажних аргумената. У томе је узрок што велики број жена још стоји далеко од нашега покрета, посматра га равнодушно, ако не чак непријатељски. Све те жене више верују онима, који иду уверавају да жене владају и без права“, и оне више воле то лажно

даскање него истину, коју чују из наших редова, из нашега листа. Придобити те жене није лака ствар, покрзати им непријатеља без маске то је наш велики задатак. Придобивањем тих жена иде врло споро, јер не зависи само од спретности наше агитације, него много више од њиховог индивидуалног развоја. И пошто таквој агитацији није циљ само велики број присталица, него квалитет и њихова свест, то је наш рад у томе правцу тим тежи.

Напоменути бисмо само још једну свест. Наш лист треба да је огледало свих наших тежњи, наших осећања, наших погледа на целокупан живот. Он треба да је мозаик, који даје хармоничну слику. Знамо да је то највећа жеља свих чланица наших Покрета. Али, да постане лист у истини то, треба да чујемо много већи број наших жена у нашем листу него што смо их чули до сад. Да не би лист давао само једнострано мишљење неколико особа, то може спречити само *широк* сарадња свих наших жена. Какви смо ми сами, такав ће бити наш лист.

На почетку нове године наша је најискренија жеља да порасту наша јединица, да постане наш лист у истини лист свих наших феминистички да добије од свију нас такву материјалну и душевну помоћ да га усавршимо до крајњих граница могућности.

Београд. Алојзија Штеби.

Прво месце.

Одговор председниц Београд. Жен. Друштва, г-ђи Биби прilikом свечаности на Делиграду.

После многих коментара, разних оптужба, закључених и неодољивих наших напада, о којима смо у последње време врло много слушали поводом расцепка у Народ. Жен. Савезу, било нас је доста некривих и недужних на чије су се личности нарочито устремиле оштрије језика.

Не мали број наших пријатеља желе да се преко јавности бранимо правдајући свој захтев усебна што нас је Управна мноштва дрштва, која су истуила из Н. Ж. С., створено мишљење на основу нетачних података.

Можемо бити врло задовољне што нас је последњи број „Домаћинце“ органа Београд. Жен. Друштва, ближе упознао са развојима која су побу-

дили Женско Друштво да напусти велики идејни рад у Народ. Жен. Савезу, а нама пружило прилике да исправимо извесне нетачне наводе.

Човек се, заиста, мора зачудити и задивити извештају „Домаћинце“, у коме се јасно оцрта намера да се што је равна, направи добро, и све што је добро направи једно. Наје забавна речено, да ако се равна неистина понови едност пута, она почиње личити на истину — и зато чланице Народ. Жен. Савеза, и поред своје жеље да не полемизу преко јавности, морају својим изјавима стајати на пут изолованој неистини, које се у последње време и сувише често понављају.

Поред других исправка које ће последњи број „Домаћинце“ вероватно изазвати, ја хоћу данас да одговорим само поводом одштампаног реферата о свезачностима на Делиграду.

Председница Жен. Друштва, г-ђа Биба, реферисала је својој Управи да је приликом помена изгинулим добровољницама положила венац на гроб у Патака и да јој је од Приредног Одбора дато *Прво месце*, да би се могла са неколико речи одужити сецима палих хероја — тада је г-ђа Милица Симић, делегат Народ. Жен. Савеза, тражила да јој она уступи *Прво месце*, но да ју је она одбила, наглашавајући да ово место не може никоме уступити још и са разлога, што је Жен. Друштво савршавало са добровољницама још у оно доба, док Народни Жен. Савез још ни постојао.

И ако је овај — да га назовем — „Делиградски инцидент“ за мене већ давно ликвидирам, јер сам га у своје време изнео пред Управу Н. Ж. Савеза, а затим и пред скупштински пленум на Бледу, где ми је једногласно одобрено држање и дата најпотпунија сатисфакција одбијањем сваке дискусије по овом предмету, ипак жељим поводом извештаја „Домаћинце“ да проговорим за оне чланице Женског Друштва и Подружница, које сам за време свога секретарског рада задражала у најтежој пријатељској усмени и до којих ми је стало да верују, да ја не бих никада био у стању, да учиним ма какво ружно и недостојно дело, које би имало за циљ да унизи и увреди Женско Друштво као установу.

Бешака је Делиградском инциденту крива је, но ипак необиљно значајна и веома карактеристична. У оно мало редака изнесене су две неистине. Прва је да је г-ђи Биби од Приредног Одбора дато неко нарочито *Прво месце*, а друга да сам ја као председница Народ. Жен. Савеза *тражила* да г-ђе Биби да ми она уступи *своје месце*. Осим тога у о-

вومه ишепатују нама паду у очи и подмлачење најчистије, често судбоносног, *првог месеца*, што је карактеристично за доба и време у коме живимо.

Тешка и жалосна је стварна која треба признати да је готово у свима нашим неспоразумима јабuka раздора — то недостојство *првог месеца*. Због чега се у последње време брби, саопштавања, због његовог потпуног напада, мрзи; због чега се чине тешке грехови, насилја и безаконја и не милородно ниште тековине и вредности, које су са муком и жртвата градила читаво поколење.

Због *првог месеца*, о коме нам »Домаћинца« вели да је додељено г-ђи Биби на Делиграду, био је ми милија да је не морам демантовати, тј. да једном заједнички подвизамо у јединство људи да су нама жељена бар на једној свечаности уступили право место. Али, на жалост, ми све добро знамо да можда још за дуго нећемо добити од мушкараца нигде *првог месеца* и зато молим, да ми се верује да га ни г-ђа Биба на Делиграду није добила.

Кoliko се ја сећам *првог месеца* као говорник добио је г. Владика Доситеј, да њим путованик г. Дамјан Влазић, који је радио у истој мисли општине, у ватни командант армије и представник Београдске Општине. На крају су дошле женске организације. Дакле, у најређеним случају можемо говорити о седмим месту, али никако о првом.

По доласку на Делиград пријавила сам се Приређивачком Одбору, да ћу говорити и приложити венац од стране Народа Жива Савеза Српкиња, Хрваткиња и Словеникиња. Како је реално било, био је предлог да се говорило било познато, нити ме је то много интересовало. Знала сам да су у Приређивачком Одбору били чланови и главни аранжери: г. Дамјан Влазић и Паја Дегелић. Ова два имена у Одбору могају су бити свакоме од нас довољна гаранција да се неће десити никаква некоректност ни омашка, и да ће ипак говорници добити место које му припада према величини и важности организације коју заступа. Пошто је било много гостију званих и одабраних, није могло бити ни гласора, да би се јединица доделиле неке нарочите почаста на рачун других, а после ова свечаност је била толико патриотска, достојанствена и дирљива, да никоме није ни падало на памет да мисли на такве ствари.

Неспоразум са председником Жен. Друштва, који је био позван да сам позова на место помена изнадима је пришао један високај функци

онер на Београду (кога овде данас нећу да именујем, али ако се укаже потреба рећи ћу и његово име), и ако ме лично није познавао, упутио ми је питање: »Када ће говорити Женски Савез?« Одговорила сам да ће говорити према утврђеном реду, када буде прозван. На то ми је господин казаво: »Позивае Госпођо, Савез не може говорити пре Београдско Друштво. Иначе бићемо овије речима.« Питала сам господина, од куда долази он да овде прави распоред говорника, када је на овој свечаности и он сам гост. И тада ми је господин одговорио: »Синоћ, пре поласка воза за Београд Желез. Станице, нашла ме је г-ђа Мара Трифић и ставила ми је у дуклат, да дојим рачуна да представити Народ Жен. Савеза не говори ни председник Београд. Жен. Друштва.«

И ако сам била јако индигирана чудноватом интервенцијом овога господина, ипак сам дубоко веровала да председница Женског Друштва ништа не зна о овоме у напред припремљеном покушају, који је учињено да се поквари један стари уобицајени ред кога су увек поштовале све Женске Организације узлажене у 20. Ј. К. Савезу, а против кога се за неки дан је био писан један гласник, ни један програм. Пришао сам г-ђи Биби и најјачијаткијим тоном запитала је: »Да ли међу нама може бити разлике у схватању о месту које припада представници Народа Жен. Савеза у моменту када репрезентира 330 женских организација? На то је г-ђа Биба сасвим неочекивано и са невероватном арогантношћу планула говорећи: да неће да чује више од Ј. К. Савеза, да је Савез носилац иницијативе да чује прво и једино гласник, и т. д., и т. д. У немогућности да слушам и даље многобројне уредке које су сипале као киша на адресу Народа Женског Савеза Српкиња, Хрваткиња и Словеникиња, напустила сам г-ђу Бибу рекавши јој, да ћу данас говорити само ако се Народа Жен. Савезу да ово место у реду говорника, које је још да сада увек имао, или да воште нећу говорити.«

Трдила сам се да набегнем само даље објашњава са председницом једног друштва које је било чин Савеза, а која је својим неодмерним речима по сваку цену желела да компромитира углед Савеза и савезовог представника. Дубоко сам жалила што је председница Београд. Женског Друштва гледала у мени само лице које она мрзи и сматрала је да ми нећу да изговорим једну прву реч, толико сам гласно да је околни свет почео обраћати пажњу на нас.

грех што су дозвољиле да их борби и беда живота укаже. И стого списатељске више романтичне неголи човек, као и све жене, тече често ка једној сентименталној рехабилитацији кој века. Ка тој рехабилитацији циља и нејсимпатичнија списатеља, права Сријеска и ујужајкиња Милица Јанковић, који је испустио један човек скоро увек иде у други ред.

«Писновости» и «Плава госпођа». Милица Јанковић је публиковала 1913 године једну збирку приповедака под насловом «Плава госпођа». 1919. «Календар из Русције» исте године «Незвани Јунаци», које је велики рат инспирисао; 1920. «Кевице» и 1924 други роман «Плава госпођа». Од приповедака пала ми је у очи «Болничарка», која се овако представља читаоцу: «Тридесет ми је година. Тридесет година живота — бде живота». Прошло деветињесто, њекоме не знаде, прошле, једнака среће, никад љубавица, никад успеха, никад великог, до заборава, задовољства, никад чак ни грохотног, злобног, детинског смеха. Ничега лично свога: ни велике, опоне радности, нити бар бола великог истинског, и само. Само сенке, само одједи, само одбације. Зашто? — Али ја се не жалим и не кривим никога. Ја не жалим никог, јер сам срећна!» Тако је девојка без лепоте расла и без љубави. Другарице су је међутим воделе зато што их је помагала да

Завршујући ово исправику изналажу још једном: да г-ђа Биба није имала потребе да ме као представницу Н. Ж. Савеза *објави* не давши ми *моје место*. Њено место нисам никада тражила, јер сам увек имала своје место пуно чистије. Говорила сам само по реду, а г-ђа Биба одмах за мном.

Да је све ово истина што сам изрече, схватила сам и заклетву по оджита а могу се позвати и на сведоке.

После свега овога, нама треба да буду јасни многи немији односи међу нашим јавним радницама. Ја дубоко верујем да нас доживљене неправде и непријатности морају учити да извесном ширином схватамо чак и нападе, па ако је потребно да их донекле и правимо. Једино у овом случају схватајући да неможемо и утехе, и онда ћемо се понова моћи вратићи започетим половима са новом снагом и новим срцањем.

Београд. Мила Д-р Симића.

Изава.

Приликом одржаног помена иги нуцима у рату 1876 г. на Делиграду, Приређивачки Одбор за ту свечаност одредио је да представити Народног Женског Савеза говори пре свих осталих присутних женских друштава.

9 септембра 1927. Члан Приређивачког Одбора Дамјан Влазић, пуковник у пензији.

За мир

У прошлом броју изаша листе јавили смо да је одржала Интернационала Феминистичка Алијанса за женско право гласа нарочиту конференцију за третирање питања о миру у Амстердаму од 16—19 новембра. Најважније закључке те конференције доносимо данас. Они гласе:

1) Конференција је убеђена да се може стварно разоружање свих земаља постићи само на тај начин, ако морално разоружање оствари атмосферу међусобног поверења. Зато толико моли све жене и мајке да залажу на моралном разоружању свим могућим средствима, а нарочито могућу стиродити путем васпитања младих генерација у духу мира и интернационалног споразума.

2) Конференција констатује да задовољством да је 8 заседања Друштва Народа успоставило нарочити одбор за студију питања разоружања и сигурности. Нада се да ће се тај Одбор састати у првом међународном споразуму, који ће формално забранити да се рат започне. Моли

дворне задатке и везове, док су се оне огледале у прозорским стаклима и дотеривале косу пре но што ће у разред да уђе професор.

Девојко без љубави и без радости савлаја је друге успехе. Али се ма радила уверити да се ни као музичарка, као сликарка или списатеља неће уздићи изнад средње. Али није она изнала и сама је себи завојила да у сваком човеку има довољно културног видљика да се покори својој судбини. Код некога има и цинизма. Човек се смеје некадашњем човеку. Ко је био по отац на после скренуо са правог пута, исемања своје поштење и превађања неискуство; а ко је имао велике идеје и велике наде, после разочарања исемања своју детинску наивност и луда фантазијара. Исемање је ваља да нека лавина ухвати оно што је умрло. Увек је губитак велика а утеха мала. А мали човек задовољава се малом утехом.

Али, девојка Милице Јанковић помирала се са судбином, јер је у самој себи открила своју велику мисију: вратити се међу људе, живети њиховим животом, волети њихове радости и њихове болове, правдати њихове недостатке. Тако је постала болнија жртва свих оних који су вој долазиле до још површе своје болове и да је просе утеху.

Јанковићева, која је као жена лепа а као списатеља симпатична, има особина своје болничарке. Зна да живи од болова и радости својих јунакиња

све владе да потпуно факултативно клаузулу сталног међународног суда за арбитражу и склопе уговоре којима се обавезују да предају све спорове, ако поступак за поравнање не успе.

3) Конференција је убеђена да је узрок садашњег неповерења међу народима у некретаном наоружању; наоружање носи у себи стигло угрожавајуће осећаја сигурности и зато је оно узрок и последица за интернационалу несигурности и ратове. Убеђене смо да је и у садашњем стању могућ међународни уговор за ограничење наоружања.

4) С обзиром на дугове свих европских земаља, који су стална опастност за економско стање и тиме за светски мир, конференција моли све своје организације да учествују у својем раду да предложе Друштву Народа да уз сарадњу својих стручних органа изводи општу истрагу са чисто економских видика о интернационалним финансијским обавезама, које су настале услед рата.

5) Конференција упозорава председника и поједине чланове савета Друштва Народа да заступитишо конзумната код економског одбора није потпуно, јер није члан ни једна жена. Она одређује три строга правила, родиче и оне исте: голико трпе као мушкарци узрде високих цена, дезорганизације трговине и беспошлацие.

6) Са задовољством констатујемо да се сложила економска конференција, одржана у Женеви, и на којој су учествовали делегати свих делова света, свих класа и мишљења, у том да треба водити такву економску политику која је у интересу мира и безгостана целога света. Она поздравља свакога који се залаже за економско погледу више или мање завижене једна од друге. Она тежи к томе да се поиниште све границе које данас у тако великој мери спречавају светску трговину. Конференција је сагласна да би таква економска политика знатно допринела побољшању светског економског стања и тиме би се подигао животни ниво у опште, несе би циле и прилике да раде би се умножиле. Конститујемо да би одстрањивање трговинских граница које не значе само разматање и губитак неог проузрокуюћу међусобне несугласности и непријатељства, знатно допринело за остварење мира.

Ми пријазимо идеале потпуне слоободе и духовне и економске размене међу свим народима и враћамо се у нашу земљу са одлуком да предложимо и својим владама и својим јавним да је за остварење светскога мира неопходно потребно да заложе

и разуме њене недостатке. Путем којим иду њене девојке и жене има увек више ружа неголи тврња, а небо има више свежасти и звезда неголи облака и мрка.

Уметност Милице Јанковић, нежна као невина љубавца песма, миришалава као усамљени протегли гласуак, зна да звини својим људским бића, хрватске и српске емоције тождено стицања ододевајућег и да на крају крајева судбина није тако јава и изглед мање при што може да изговори.

Јунакиње Милице Јанковић знају да буду енергичне. Једна од њих, жртва мужевљевог љубоморе пише пријатељици: «Кажу да има и жена тако љубоморних, да и јаки људи могу да нађу на такав пакао. О, а зашто трпе? Зашто се не ослободе? Како да пријатељице нешто тежије скапања од оне светског огорарања. Ако је љубомора душло, она је толико длуно да нас ослободи од заједнице са људском». И-Д-на, пошто је годинима подносила бесну мужевљево љубомор, бежи од неџа и враћа се кући својих родитеља.

Друга једна јунакиња једне лепе приповеке Милице Јанковић спрема се да уђе у живот. Како је дошло радничарке и када је оставила

Милица Јанковић.

српска савремена списатеља.

Међу данашњим српским списатељкама најпопуларније је Исидора Секулић и Милица Јанковић.

Иаку да је Исидора Секулић гледала, разуме се као списатеља, целу Голготу модерне жене, до најглубоко до хистериче, од стида до посталоје од аутоанализе до психопатологије.

Ова културна жена, која је око двадесет година живела у Италији, Француској, Немачкој и Бавелској, била је у стању да дигне читаву револуцију у одбрану ружке, преарне и немучне жене Деза Исидоре Секулић су револт против неправдне природе и, још тачније, против мушкога инстинкта који траку, филозну и каприциозну али свеуку, ружичасту и примамљиву женскост претпоставља најеволуаријаној спиритуралности, што је бола и сенка једнакост. Сећајмо се, да су оне које оне бројају, због чега би требало да јој буду захвалне све негатије делоте, више воли чак и пастиорал природе растуће међу норвешке фјордове и замрале северске стене и не крије своје призирање прем јунакиња, која назива јунаком фаназнице и размажености.

Друге проблеме који налазе све жене компатије и лепе не мане од ружких буне се увек противу социјалне неправде и против бурног егзоизма мушкараца. Највећи је љубов

свој утицај као трајане према својим владама да траже да владе одрже економске конференције и приме препоруке мере и изведу у сарадњи осталих влада.

Са задовољством констатујемо да је конвенцијом Интернационале Феминистичке Алијансе тако јасно и без устезања показала да највећа зурка, која воде до рата: т.ј. не престано и према предатном добру тако повећано наоружање у свима земљама и међународна трговина на бази најоштрије конкуренције. Алијанса препоручује свима својим организацијама да раде свим својим снагама на отклањању тих зурка. Женама које већ имају политичка права биће лакше да раде у томе правцу, а нама неке буде обављена опомена да свим силама радимо на добињању политичких права да можемо директно својој део у раду за трајан мир.

Молимо све претплатнике нашега листа да сигурно шаљу лужну претплату за ову годину у току овога месеца.

Одговор на чланак „Вечита песма“

У Женском Покрету од 30 новембра објављен је чланак под натписом *Вечита Песма*, у коме је нетачно синонимично моје мишљење изложено преобимним предметима које ми требало предавати ученицама. Због тога је то мишљење нетачно и оценљено. Нетачно је да сам тражио да жена деца имају други програм наставе.

Нетачно је да сам у опште говорио о дисциплини, а најмање о некој нарочитој дисциплини према женској омладини.

Нетачно је да сам казао да жене не треба да иду у Женске Покрете и Женске Странке. Нетачан извештај *Времена* о томе демантован сам одмах сутрадан: моја изјава објављена је у Броју тога листа од 23 новембра; чланак у *Женском Покрету*, међутим, објављен је 30 и тог месеца.

Нетачно је и тврђење да „на протест једне жене — Г-ђе Раудике Мубриловић, просветних људи — професори су слатко су се смејали. — Професори су само смејали, због оскудице у времену, да нема места протесту против мишљења које нико није изнео. То су, у осталом, они исти професори који су, на истој скупштини, изгласали и ону такму своје резолуције у којој једнодушно траже да се законом о средњим шко-

лама наставнице потпуно изједначе у свима правима са наставницима.

Због оскудице простора у овом листу, опширније о целом овом питању покренутом предњим чланком расправљавоћих дана на другом месту, а овде захваљујући уредништву на гостопримству с изразима поштовања и симпатије.

Наш. Глав. Хаџи-Ташковић, директор Женске Гимназије

Неколико речна на одговор г. Хаџи-Ташковића.

Г. Хаџи-Ташковић је негирао од почетка до краја цео чланак *Вечита Песма* речима изнетачно је, али није кавао шта је тачно.

Нетачно је да тражи други програм наставе за женску децу — него, можда, само неке предмете. Нетачно је да је говорио о дисциплини — једна, не било које дисциплине баш то. Нетачно је да жене не треба да иду у Женске Покрете и Женске Странке — а зашто је било непосредног протеста? И поред исправке у *Времени*, нас је дирнула неправда и укрупњено схватање људи. Мучан утисак није се само избрисати. Нетачно је да су се професори смејали — а одмах затим: „Професори су само смејали, због оскудице времена, да нема места протесту против мишљења које нико није изнео“

Какав је то суд и какав је то чулан свет где се нико не разуму! Међутим, убачене су не благодиком речи Женски Покрет и Женска Странка, и изазвале оправдан протест. Не би жене биле индигиране, да није било увреде. Не би ни проговореле, него би остале до краја у скромној узлози посматрача, да нису изазвале. На једна реч није кавао жена. У току говора г. Хаџи-Ташковића непосредно су записане цитиране речи у намери да се реагује, и кад је то већ други учинио, било је докпај. У записнику са скупштине има, без сумње, тачно забележење речи г. Хаџи-Ташковића. Чак и резолуција, прелата Г. Министру Просвете, која је израђена према записнику, извршио тражи, измећу осталих, и једну женску резолуцију против економике, музику. А Црвени Крст већ спроводи кроз школе курс за „Мале Мајке“.

Што се тиче изједначавања професор-жена са професорима-људима у свима правима, то је сталан рефрени свих савремених резолуција, који ће се без великих напора наших колегина не само испунити јединг дана — ако не раније, — кад стигну ове генерације.

Слика не долази и време измичу ране ствари у најмању руку учини да се не бије тако често изговарало „Правдо госпођа“ није најбољи рад Милице Јанковић, и потребно је бити још стрпљивија и реинтерније истрајности њенога мужа. Али, због првог дела романа, који би за себе могао да буде приповетка и завршила се одласком сликарима, опраштамо Милице Јанковић људске полукрилатуре — сликара који vara и мужа који је преварио, а и судија и навијач фигуру Оце, који осуђује и мрази свога рођенога брата, када одбије њену пријатељску која га не би хтева за љубавника, већ жели да од љубавника направи другог мужа.

„Пре среће“

Најбољи рад Милице Јанковић је роман „Пре среће“. Ма да је у облику дневника, читање испунјено ницаош још од првих страница. Јели је тек 17 година када Толстојева „Крицерова Соната“, која јој је фала, о дошла до руку, у којој пробади живот. Одлазе невини синови младости, у девојци се превремена буђи жена, свет јој изгледа гађан и свађаљив. Оне, које осуђује и мрази својим сестрама и својим оцама.

Двојица, на Универзитету у Београду, среће Николу свог суседа и пријатеља из детињства. Никола је Натаин вереник, али је Јели примедла да је Никола воли. Јела га такође воли и била би довољна њена Јели реч да охрабри младаци. Али, Јела

радице која данас на 400 студената броје преко 700 студената, да философије. То је наше право и то нам једнога дана мора само време донети.

Радујемо се што ће г. Хаџи-Ташковић писати о овом предмету опширно и интересе нас шта је тачно из његовог говора, кад је све ово, прибегавши непосредно у моменту говора г. Хаџи-Ташковића, нетачно, лагасу речи.

Београд.

Д. Стојаковић.

Женски Поврлет у Босанском Броду.

Врелан свој млади Женски Покрет у Бос. Броду отворио је крајем Октобра о. г. школу ручног рада за сиромашне муслиманске девојчице. Док девојчице других вера полазе школе — гимназију, грађанску и стручну школу у Сл. Броду, дотле муслиманске девојчице остаје на једини невазитана, неспремна, остављена сама себи. Јер, за њу нема обавезане наставе, као да муслиманској жени није потребна ни просвета ни наообраба да се спреми са животом. И, док се за друге девојчице брину разна хумана и национална друштва, о којој не води бригу ни држава ни друштво. Јер, муслиманка код нас не ради ништа; живи животом којим је живела пре 100 година и не суелудује ни у једном ни културном ни социјалном покрету. Хигијенске прилике су на најнижем степену и човек који није потребан за живот живота се и не схвата да се још данас може у таквим приликама живети.

Међутим, муслиманска жена је као и њена сестра друге вере способна за сваки културни и социјални рад, и је вечна штета и грех, да је овако остављена сама себи и да се за њу нико не брине.

Вредна наша чланица управе, Звезда Зејнеба Чолакић запела је од куће до куће и покупила хрп, и онама са удице голе и босе, и оне су попитале са највећим весељем, срећно што се и њих ко седео, жељне рада и науке. Има их овда у школи 35 ученица, а сваки дан их придолазе све више. Неколико 4-5 су свршиле 2-3 рачуна, све друге су аналфабетне.

Узрци рад се учи код нас у Женском Клубу сваки дана од 2-5 после подне, а одржава се живот одвојено тежи и предавања из хигијене.

Обука је бесплатна, сав материјал за ручни рад даје Женски Покрет из својих средстава, те ће по завршетку истога бити приређена изложба.

Девојчице су веома надарене и сваки рад, народни каи и модерне везове, схватају врло брзо и напредују невероватно.

никуда не рече ту реч која ју је горезна срце, Јер Толстојева опомене које ју отворале крв, затвориле ју уста.

После снова љубави долази борба. Јела не губи вину и решава се да да више не фантазира, да се не заварује сонвиима. Решава се често да прихвати љубав и да је више не оставља. Један млади удовец, срески лекар из унутрашњости са малом девојчицом, затрпаја њену руку. Јела га не одбија. Без много одушевљења узлаз у брак и да је њу и још нешто и да је живи дужност и да је највећа и најпелна дужност жене да воли.

У роману „Пре среће“ цела је Милице Јанковић. Ту је жина која нише о другој жени, и која пише као жена. Наивни романтизамни говор није никада поласкан упорном ерудицијом, ни загушен из разума.

Перфектна је анализа свег душевног стања и свих физичких преокрета у периоду у коме се налази девојка кад се у њој почиње да развија жена.

Друга једна добра страна романа је што је Јела још нешто и даје среске девојке у критичном периоду једног историског преокрета, кад се са патриархалним животом почиње да меша новија модерни живот и вароша се почињу да мешају са сеима.

Милица Јанковић, која је зауставила руку девојке која се због љубавних јада хтела убити, која је ослободила кривце жено која је само једном пробрала слат страсти, која је одвела

Школа ће прати до краја свих деветине године а пратиће се по могућности и даље. Обуку одржава редовно свршена учил. приправница, Веселица Недимиовић, уз помоћ учитељица из основне школе и других чланица одбора, Аналфабетски тежак одражава г-ђица Ивана Ивановић, учитељица и секретар друштва.

Девојчице који сврше овај биће способне да себи самостале свакданишан хлеб у Женски Покрет ће се увек бринути да им прибави зарде.

Женски Покрет је ове године одржао један тромесечни тежак шивења.

Савремена жена.

На позив „Женскога Покрета“ у Слиту одржао је тамо предавање г. Др Велимир Дежелдл м.л. из Загребга о теми „Савремена жена“. Предавач је познат као велики пријатељ женскога покрета и он је био један између оних ретких народних представника у Уставотворној Скупштини, која је правила да се дају женама исто политичка права као што их има мушкарци. Негово предавање је било одлично посећено и живи одобравано. Др Дежелдл је на основу социјолошке доказивава оправданост захтева модерне жене да сарађује у развоју друштва. Нови социјални поредак поружио је старе формуле дружног живота, у којему је била сва дужност мужа и жене, све њихове економске тежак тако претворило је су оми заједнички истинаји. Жена је била мужу сарадник и економска вредноста.

„Новојано господарство и развој индустрије створили су савременог мушкарца, који одлази од куће, створили су радника и чиновника. Будући да у оваквим приликама муж не може да живи спрема удобни дом, то је и она прелазила да иде дају женама да онама остаје пражна. Предавач истиче како је неправедно кривити жену да неће да буде мајка и домаћица, кад су дом срушиле социјалне прилике а је жена. На томе је рушену најмање сарађивала жена. Разлаже како те прилике доносе све остало што карактеристиче данашњег мужа и жену.

Мале плате, нови начин живота данас је силно потиснуо брак у изазад. Женска домова и свет створила је у уре и што је плаћа малу те се храни лоше, дошло се је непопаљено до данашње модерне линије која зрачи лошу храну према старијему типу здраве и једре жене. За то што је брак потиснут натраг, постао је мушкарац ту према обичној жени па и мода долази до сталних ексеца, јер је мушкарац изгубио смиаца за

вани стаје кан, жене криву брзу предубе знала је да малау девојку из свега света доведе у свет створила и показала јој да је дужности према породици пут ка срећу.

За лепо као и за кружак, за срећну као и за несрећну, за невину као и за предубици, имала је своју нежну реч, а свака њена реч била је инспирисана највећом и најчаким песмом, коју сва бића певају: песмом живота.

Прелаз с италијанског. Умберто Урбани-Урбани

Холадјис жене у консуларној слушњи. — Госпођица Б. Френкл је прва жена у Холадјској, која је ступила у консуларну службу. Она моментано засуна господина Кана, холадјског генералног консула у Јерусалиму.

Жене пилоти. Конференција Авијатичарки издала је изјаву у Лондону, решила је да дозволи женама да могу бити пилоти на државним авионима. Оне морају имати исту опрему и исте везе као и људи. Једина разлика је у томе, што се од жена тражи лекарски преглед свака три месеца, док му људи подлежу два пута годишње, а то је због њихове слабије физичке конструкције. У току дискусије је чинило изјава, да обично жене могу летети во људи употребљавају авион за транспорт, па да оне одлично подносе путањана авионима.

честиту ženu. Литература, штампа и све oгда је живa понаком какаво јест. Таково је oгдају мушкарцу који не знаду поштину ženu.

Предава констатра попут лијечника болест и жеља да је лијечи. Смио са социјалног рада јест дати друштву суца, помоћи и мушкарцу и жени да се дигне, а у томе је и смио захтева жене за право гласа. Предава не хвали положеу у којему се закон назива жена, али га разумје и не пада у миса романтичне школе која је у корист побољшања положаја радништвa своједолом заговара да се и створеи поностие. Мушкарци могу да истину жене бруталном силом изјавног рада, министрство може да проводи редуцију, но тим се само решавају питања министрства финансија, али се не решава социјално питање.

Питања која се искрено и поштено ријешу ово питање, а помоћи им и сарања жене, јер је не праведно захтевати од ње да се без дома посвећује кућанству. Нема жене која не осјећа љубав за породицу и материнство.

Говорећи о методама у рјешавању социјалног питања истиче како има стварања и тихих жена, које поред својих закона и својих ријеша, а има и тирампетних које се буне, и ове револуцире ваља схватити, а оне су међутим доприносице, да је феминизам постао актуелан.

Савремени је тим жене да је постао поново радница, па хоће да ревидира свој положај. Законик коме је и она подвргнута писао је јурста, Је социолог. У земљама где је и жена у парламенту, у свим и социјално законима, а поред закона, на крају предваћ жеља да не гласамо у жени итракче већ сарадницу и другу у парламенту.

Ка анкету о непажљивости подбавцаиња плода.

Са вјерскога становишта дала је већ свој суд »Кришћанска Жена« из Љубљане, с којим се слажем посемеа. Што се пак тиче моралне стране тог питања, дрјам да се тиме погодно не заведу. Јер дрјам, да би се некежљивости, дрјам да се бије, да је био, придонесио лакоумном стварању истога. Са здравственога гледишта, такође не може да буде добрих последица, јер сваки лакизам да самовољно побавцаиње, разорно улива на конституцију жене, па било да и најбољи лекарик изврши операцију. Претпоставка да би се одбавцаиња побавцаиња убуљавила била појединачно, дрјам да је апсолутно. Јер биједна маика обитеље, не може ваље сваки други мјесец ићи у банцију на операцију, ни из разлога кућне економије, ни из разлога здравља, које би тиме тако порушила, да би много више доприне ла несрећу своје обитеље, него да има двоје дјеце више. Осим тога свеопште народно здравље трпјело би још више него до сада, јер и оне маике не би против наравних потхвата, посемеа би се физички упропастиле. Сиромашна мајка која често нема најпотребитије ни кад је здравна, како би се његовала у тим часовима, који су погубљивији него сам порођај!

У осталом, све што је нарав чинила величанствено је. Сви разлози и закони нећи позитивни су. Стварање, развијање и рођење чојевка, круна је свеути. Прاما тог нарав чојевка и чојевке закона немају права да дједују. Злочин је против наравних тачности кличу дјетета, које би постао геније, добротвор или реформатор тога чојевчанства, у име којег се хоће одвратити.

Толко генерално узето, у појединим бројним обитељима пак родитељи не могу знати да ли им баш ово дјете, које су навршише жељеи, неће допринети благослов и потпору у животу.

Дрјам да се и овако достаотно, што кажњено, а хиљаду пута више

некажњено трпјесу на тог постољу, да правани закони не трпе да по још подупиру. Кад више резултате тог питања у Русији, свишња је дала дискусију.

Реформатори неће много постићи, ако само лијече последице социјалне бијезде; узроке нека откопи. Просвећивање, одгајање чувствa одговорности и чојевка и жене, свијест о људском достоянству у опће, па и у социјалном питању, регулираће је питање законика, а до тада немојмо бар ми жене помогати да се гријеша проти Богу и проти нарави, убујањем власти дјене, па било то и рођење. Сви смо свијесни да је материнска дужина највећа и најбешта, па макар била истинствитна, немојмо против ње дјеловати еманципујући мајке од одговорности, јер њоме придонјеиће право обитеља, којој је права мајка једини циљ и веа.

Дубровник.

Злата Сеса.

Украјински женски савез.

У Украјински женски покрет почиње 1884 године у Галицији али како се сада налази у Источној Милошкови. Прво тек 1893 године основано је прво обављено женско удружење »Клуб Русинко« у Лавову. 1909 године овај клуб измјенио је своје име у »Жиноћа Хромада«. 1917 године нова група предузела је ову организацију заједно са локалом, инвентаром и плодом дотадашњег рада, која се назива »Сојуз Украјинко«. Овај Савез Украјинки не припадају Украјинској федерацији. У почетку савез је радио пре свега на културно просветном пољу, оснивао је читаннице и библиотеке, приређивао предавања и забаве. Од 1921 године поч о је да се бави феминистичким питањима и ушао је у додир са међународним организацијама »The International Women suffrage« и »Међународна Женска Лига Мира и Слободе«. Савез је такође и да се бави питањем заштите мајке и дете. Председница Савеза Украјинки је Маријела Бачишка — Донцова, жена познатог украјинског литерата. Угледније женске организације које припадају овом савезу, су:

1. Товариштво жинко з вишјућу ошвиту» (Друштво жена са академским образовањем)
2. Друштво именовано Хаши Бравајовичево, чији је циљ педагошке циљеве и одржава школу за девојке
3. Лига кооперативек украјинских (има да се при пропаганду кооперативне идеје).
4. »Труд« (Заврдука која постоји од 1921 године има у Лавову свој дом, школу кројења, весења и других ручних радова).
5. Украјински Народне Мистецтва и Украјински народни уметници — итј. осећје се за народну уметност и народне радове, описна тичкае раднице, курсеве за веу у украјинском народном стилу, даје материјал за весење и пројаду радова народне уметности) Директорка овог друштва је Криса Махуш — Павликовска.
6. Комисија за одбавку женских права.

7. »Стрела« (Стрела — женско споркско друштво)

Поред тога постоји неколико друштвa у којима жене играју главну улогу и друштвa у којима људи само плаћају чланарину а целокупан рад врше жене, као на пр:

- 1) Друштво за заштиту дече и надзора над омладном.
- 2) Заштита мајки.
- 3) Друштво »Охронка« (Забавица) Ово друштво одржава 13 забавица.
- 4) Вектор украјинско просветног друштва »Народна Просвита« има женске секције које се занимају оснивањем читанница, прирађивањем предавања и т.д. »Савез Украјинка« приређује такође такојеване »Летние Сати« у којима се прикупљају деца савеза за време пољских радова. Таквих »Летњих Бапшта« има више квалификоване учитељице постоји око 30. »Савез Украјинка« има у Лавову око 1000 чланова, у целом крају до 30.000.

Београд.

Радајла Ленард.

Фонд за здравствено заштиту ученика.

Једну врло корисну новину додали финансијски закон за буџетске године 1928/29 и надали се да ће бити унабољеност народних посланика толика да не омете извођење те нови не. Чл. 49 финансијског закона уводи нарочити фонд за здравствену заштиту ученика и на следећи начин:

»При Државној Хилогекзарној Банци установаља се Фонд за здравствену заштиту ученика. За оснивања овога Фонда устаноују се таксе за здравствену заштиту ученика. У основним школама износи ове таксе 10 динара за школску годину, у средњим и вишња сличним школама 20 динара за школску годину, а на ну верзитетима 30 динара по једном семестру. Ове таксе дујан је положити у готовом новцу сваки ученик при уписивању у школу или универзитет.

Универзитетске и школске власти предаваће одмах ове таксе Државној Хилогекзарној Банци.

Из средстава овога Фонда покриваће се сви трошкови, који се односе на здравствену заштиту ученика: на плате школских лекара, издржавање болесних ученика и оснивање установа за здравствену заштиту ученика.

Министар Народнoг Здравља у споразуму са Министром Просвете прописује уређу о управљању Фондом и начини исплате његових средстава. Како нас радује да се државна бриње бар за здравствену заштиту, кад је социјалну скоро сасвим занемариа. Ипак мислимо да би било потребно да се постави социјални основа за скупљање Фонда. По садашњем одредбама сваки ученик плаћа појединачно — и дете радника и дете милионера. Потребно би било да се из основица за упљивање социјална грађанства према имовном стану родитеља.

Нов женски лист.

Народна Женска Заједница почела је издавати овога месеца свој лист »Глас«, који је већ тако давно објављивао. Лист излази два пута месечно и поједини број се продаје по два динара. Судећи по првоме броју мојмо сасвим објективно признати да нас је лист разочарао. Пошто видимо из појединих чланака да лист треба да буде какипут женама у социјално-хуманом раду (узгред буди речено да је тај термин нетачан, јер је сваки прави социјални рад и хуман), очекивали смо да ће највећи број чланака о томе бити јасније расправљани. Али то очекивање није лист испунио.

Друго што нас је код првог броја изненадило је то, што су сви чланци анонимни и што се не зна ко уређује лист. Зашто је потребна таква тајанственост? Баш први број једног новог листа треба да покаже јасан програм и да покаже снаге, које је био у стању да окупи око себ». Изузетак од овога је једна одлика, а то је да је једина свој чланак потписана.

Али треба да подумемо и позитивне стране »Гласа«. Из чланка »Наша права реч« видимо да је и Народна Женска Заједница дошла до уверења да је само у заједничком раду могуће нешто добро и корисно изводити. Ми се искрено радујемо тој сводници у мишљењу Заједнице и надамо се да ће она то своје називање потврдити и делима.

Белешке.

Из Уредничког — Избури број Женског Покрета изићи ће као двоброј 15 јануара због техничких немогућности.

Предавања. — 4 децембра одржала је предавање на позив Српске Женске Заједнице у Руми — Вице Јелена Јеленић. — 11 децембра у Ђици Алојзија Штеби у Женском Покрету у Бос. Броду о опшнинама.

Удружење Училишних Образовних Жена. — На збору 21. мес. одржаном на Новом Универзитету консти-

туисало се Удружење Универзитетски Образовних Жена. После поздравног говора г-ђе Лепосава Пековић, председнице Народнoг Женског Савеза и професора, која је изабрана и за председницу збора, одржала је занимљиво предавање о Развоју универзитетског образовања жена г-ђа Паулина Леб Албала, а г-ђиња Др. Јелци Петровић поднела реферат о раду акционог одбора, о статистици Интернационалне Федерације Универзитетски Образовних Жена и прочитала Правилник новог Удружења која су примљена. На збору је изабрана управа: за председницу г-ђа Паулина Леб Албала са 2 чланове управе и три чланове за надзорни одбор.

Грађиња Деледа. — Нобелову награду за књижевност добила је ове године г-ђа Грација Деледа, италијанска романисерка, која је у својим делима нарочито лепо износила живот Сицилије. Она је друга жена која је добила ту високу част. Прва била Селма Лагерлеф. Између таква, као што је Томас Ман и Стринд Јацесет, писца великога гласа, она је однела победу. То је знак да овај век има да покаже рад и признање жене.

И Финске Моне и парламентарни избор. — И ако су у Финској жене недавно прославила двадестогодишњицу добијања права гласа, оне су прегиструле послије тога и своје бес правде, од да велики број жена бити изабран у Парламент. Ово из два разлога: 1) жене највећма гласају за изакуће политичаре својих партија и 2) оне у много мањем броју излазе на гласање. После збора резултат је био да је шеснаест жена изабрано за Парламент (у ранијем парламенту било их је седамнаест). Између девет чланова је једна социјал-демократка названа се олет министар, г-ђа Миња Силанне.

Резултат овог избора мора бити подртек за све оне који раде на томе да повећају утицај жене у политичком и социјалном животу; више никад женске организације морају радити на томе да широке масе упознају жеве све услуге могу учинити жене и постојећим животом, када њихов утицај жене.

Напредовање женске активности у Немачкој. — У Немачкој је од 1912 год. овој жена лекарику у Немачкој је порастао од 193 на 1627. Зимског семестра 1926 године на немачким универзитетима је било 7259 студенткица а 1914 година било је 4.100. Од ових 7.259 студенткица 3.050 је била на философији, 1.200 на природним наукама, 1.150 је на правима и политичкој економији, 1.210 на медицини, 1.210 на историји, 270 на језицима и 59 теолозија. На техничким факултетима је број студенткица 1914 год. био 62, а 1923 је био 471.

Настава о Лиги Народа у Немачкој. Пруски министар просвете је унито следећи циркулар пруским школама: »Програм нижих и виших основних школа и средњих школа у Пурској дје често прилике да се жене може бише учествовати у институцији Лиге Народа. Пошто је Немачка постала члан тог политичког органа, потребно је да се деца упознају са конституцијом, циљем и радом Лиге Народа.

Разуме се да по самој природи ове установе, настава деци мора бити дата у духу поштовања своје народности и развијања љубави према отаџбини.

»Јама се такође мора дати деци да знају да постоје и други удружења свог народа, можда не само корисити своје сопствене народне. С тога наређујемо да се ова предавања врше у свима школама.«

Да ли је се ускоро и код ове поестине рачуна о васитану омадине у овоме правцу, што ће неминовно имати за последицу продирана са пацифистичком идејом.

АДВОКАТ

Милица М. Влајић налази се са канцеларијом у Дечанској улици бр. 7. — Тел. 51-18.